

**Section-A : Child Development and Pedagogy (Q. Nos. 1 to 30)**

**ਭਾਗ-A : ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ (ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ : 1 to 30)**

1. The ability to group 'objects' together on the basis of common features, according to Jean Piaget's Cognitive Development Theory, is termed as  
 (a) Assimilation (b) Accommodation  
 (c) Classification (d) Class Inclusion
2. Which one of the following represents 'S' factor in Spearman's Two Factor Theory?  
 (a) Special Factor (b) Social Factor  
 (c) Specific Factor (d) Systematic Factor
3. Who was the exponent of Multifactor Theory of Intelligence?  
 (a) E.L. Thorndike (b) B.F. Skinner  
 (c) Jean Piaget (d) Louis Thurston
4. Which out of the following theories views that "behaviour could be shaped through successive approximation and reinforcement of responses, is more nearly approaching towards desired behaviour"?  
 (a) Social Learning (b) Instrumental Conditioning  
 (c) Classical Conditioning  
 (d) Operant Conditioning
5. Trait theories are related to which of the following aspects?  
 (a) Intelligence (b) Growth and Development  
 (c) Personality (d) Creativity
6. Kindergarten (K.G) system of education means 'garden of small kids', who gave the concept out of the following persons?  
 (a) John Dewey (b) Friedrich Froebel  
 (c) Plato (d) Herbert Spencer
7. The stage *Pre-Operational* in Piaget Theory is called pre-operational because  
 (a) the children are pre-determined.  
 (b) the children have not yet mastered the ability to perform mental operation.  
 (c) the children are pre-planning.  
 (d) All of the above
8. Who has described human behaviour and development as a process of responding to reward and punishment in the environment?  
 (a) Jean Piaget (b) John Watson  
 (c) B.F. Skinner (d) None of the above
1. ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ 'ਵਸਤੂਆਂ' ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਸਮੂਹ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਬੀਲੀਅਤ ਨੂੰ, ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—  
 (a) ਇੱਕਮਿਕ ਕਰਨਾ (b) ਸਮਾਯੋਜਨ  
 (c) ਵਰਗੀਕਰਨ (d) ਵਰਗ (ਜਮਾਤ) ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ
2. ਸਪੀਅਰਮੈਨ ਦੇ 'Two Factor' ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ 'S' ਫੈਕਟਰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ—  
 (a) ਸਪੈਸ਼ਲ ਫੈਕਟਰ (b) ਸੋਸ਼ਲ ਫੈਕਟਰ  
 (c) ਸਪੈਸ਼ਿਫਿਕ ਫੈਕਟਰ (d) ਸਿਸਟਮੈਟਿਕ ਫੈਕਟਰ
3. ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਮਲਟੀਫੈਕਟਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਿਆਖਿਆਤਾ ਕੌਣ ਸੀ?  
 (a) ਈ. ਐਲ. ਥਾਰਨਡੀਕ (b) ਬੀ. ਐਫ. ਸਕਿਨਰ  
 (c) ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ (d) ਲੂਇਸ ਥਰਸਟੋਨ
4. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ "ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਅਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਣਾ, ਇੱਛਤ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ ਹੈ"—  
 (a) ਸਮਾਜਕ ਸਿਖਲਾਈ (b) ਯੰਤਰਿਕ ਅਨੁਕੂਲਨ  
 (c) ਪਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਅਨੁਕੂਲਨ (d) ਐਂਪਰੀਟਿਕ ਅਨੁਕੂਲਨ
5. ਟ੍ਰੇਟ ਸਿਧਾਂਤ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਪੱਖ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ—  
 (a) ਬੁੱਧੀ (b) ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ  
 (c) ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤ (d) ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ
6. ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਬਾਲਵਾੜੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਅਰਥ 'ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬਾਗ', ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ—  
 (a) ਜੌਹਨ ਡਿਵੀ (b) ਫ੍ਰੀਡਰਿਕ ਫ੍ਰੋਬਲ  
 (c) ਪਲਾਟੋ (d) ਹਰਬਰਟ ਸਪੈਨਸਰ
7. ਪਿਆਜੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ '*Pre-Operational*' ਪੱਧਰ ਪ੍ਰੀ-ਆਪਰੇਸ਼ਨਲ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ —  
 (a) ਬੱਚੇ ਪੂਰਵ-ਦ੍ਰਿੜ ਹਨ  
 (b) ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮੱਰਥਾ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ  
 (c) ਬੱਚੇ ਪੂਰਵ-ਨਿਯੋਜਿਤ ਹਨ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
8. ਕਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਦੰਡ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ?  
 (a) ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ (b) ਜੌਨ ਵਾਟਸਨ  
 (c) ਬੀ ਐਫ. ਸਕਿਨਰ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

9. Which state is NOT true about Inclusion ?

- (a) welcoming Diversity
- (b) children in school who may feel excluded
- (c) benefiting all learners, not only targeting the excluded
- (d) meeting the needs of children with disability only

10. Which of the following age-group, the children's ability to pronounce the letter w, b, t, f, g, n perfectly grows ?

- (a) 12-18 Months
- (b) 24-36 Months
- (c) 18-24 Months
- (d) 3-5 Years

11. The most appropriate meaning of learning, according to Gates, is

- (a) Inculcation of knowledge
- (b) Modification of behaviour by experience and training
- (c) Personal adjustment
- (d) Acquisition of skill

12. The education that child receives in family is

- (a) Formal
- (b) Informal
- (c) Non-Formal
- (d) Semi-Formal

13. What will be the IQ of a 20 year old boy whose mental age is 15 years ?

- (a) 64
- (b) 75
- (c) 80
- (d) 100

14. 'Scaffolding' according to Social Constructivist Theory refers to

- (a) Simulation Teaching
- (b) Recapitulation of previous learning
- (c) Giving support in learning by adults
- (d) Ascertaining the cause of mistakes done by the students

15. The period of sensory motor adaptation, according to Piaget is

- (a) 1-3 year
- (b) 0-2 year
- (c) 3-5 year
- (d) 4-6 year

16. The rules for effective teaching made from experiences of teachers and thinkers are called

- (a) Method of teaching
- (b) Maxims of teaching
- (c) Techniques of teaching
- (d) Teaching strategies

17. Primary school children will learn most effectively in

9. ਸੰਮਿਲਨ (ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ) ਬਾਰੇ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ :

- (a) ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਅਭਿਨੰਦਨ
- (b) ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਜੋ ਵਾਂਝਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ
- (c) ਸਿਰਫ ਵਾਂਝਿਆ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾ ਕਰਕੇ, ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ
- (d) ਸਿਰਫ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨਾ

10. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਉਮਰ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਰਨ w, b, t, f, g, n, ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪੂਰਨ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ :

- (a) 12-18 ਮਹੀਨੇ
- (b) 24-36 ਮਹੀਨੇ
- (c) 18-24 ਮਹੀਨੇ
- (d) 3-5 ਸਾਲ

11. ਗੇਟਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁੱਕਵਾਂ ਅਰਥ ਹੈ :

- (a) ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿਣ
- (b) ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਸੁਧਾਰ
- (c) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਵਸਥਾ
- (d) ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ

12. ਸਿੱਖਿਆ ਜਿਹੜੀ ਬੱਚਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ—

- (a) ਰਸਮੀ
- (b) ਗੈਰਰਸਮੀ
- (c) ਬੇ-ਰਸਮੀ
- (d) ਅਰਧ-ਰਸਮੀ

13. ਇਕ 20 ਸਾਲਾ ਲੜਕੇ ਜਿਸਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਉਮਰ 15 ਸਾਲ ਹੈ, ਦਾ IQ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?

- (a) 64
- (b) 75
- (c) 80
- (d) 100

14. ਸਮਾਜਿਕ ਉਸਾਰੂ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕੈਫੋਲਡਿੰਗ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ :

- (a) ਸਿਮੂਲੇਸ਼ਨ ਅਧਿਆਪਨ
- (b) ਪਹਿਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ
- (c) ਬਾਲਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿੱਚ ਸਾਥ ਦੇਣਾ
- (d) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ

15. ਪਿਆਜੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਵੇਦਕ ਮੋਟਰ ਅਨੁਕੂਲਨ ਦਾ ਕਾਲ ਹੈ

- (a) 1-3 ਸਾਲ
- (b) 0-2 ਸਾਲ
- (c) 3-5 ਸਾਲ
- (d) 4-6 ਸਾਲ

16. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਕਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ

- (a) ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਢੰਗ
- (b) ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਸੂਤਰ
- (c) ਅਧਿਆਪਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ
- (d) ਅਧਿਆਪਨ ਨੀਤੀਆਂ

17. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਟਾਕਾਵਜਨ ਵਿੱਚ ਖਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਾਈ

18. An 8 years old girl shows exceptional sporting ability. Both of her parents are sportspersons and send her for coaching every day and train her on the weekends. Her capabilities are most likely to be the result of an interaction between
- Hereditary and environment
  - Discipline and nutrition
  - Growth and development
  - Health and training
19. Which of the following are the secondary agents of socialization ?
- Family and neighborhood
  - School and neighborhood
  - School and immediate family member
  - Family and relatives
20. According to Lev Vygotsky, the primary cause of cognitive development is
- Equilibration
  - Social interaction
  - Adjustment of mental schema
  - Stimulus-Response Pairing
21. In a progressive classroom set-up, the teacher facilitates learning by providing an environment that
- promotes discovery
  - is restrictive
  - discourages inclusion
  - encourages repetition
22. A 5 year old boy talks to himself while trying to fold a T-shirt. Which of the following statements is correct in the context of the behaviour displayed by the boy ?
- Jean Piaget and Lev Vygotsky would explain this as egocentric nature of child thoughts.
  - Jean Piaget would explain this as egocentric speech, while Lev Vygotsky would explain this as the child's attempt to regulate his actions through private speech.
  - Jean Piaget would explain this as social interaction, while Lev Vygotsky would explain this as exploration.
  - Jean Piaget and Lev Vygotsky would explain this as the child's attempts to imitate his father.
23. At lower classes, play way method of teaching is based on
- theory of physical education programmes
  - principles of methods of teaching
  - psychological principles of development and growth
  - sociological principles of teaching
18. ਇੱਕ 8 ਸਾਲਾ ਬੱਚੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਮ ਖੇਡ ਕਾਬਲੀਅਤ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ ਉਸਨੂੰ ਕੋਚਿੰਗ ਲਈ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਮਰਥਾਵਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਰਸਪਰ ਅਸਰ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹਨ :
- ਅਨੁਵਾਸ਼ਿਕ (ਜੱਦੀ) ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ
  - ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ
  - ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ
  - ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ
19. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਦੇ ਗੌਣ ਏਜੰਟ ਹਨ ?
- ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢ
  - ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢ
  - ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੱਦਸ
  - ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ
20. ਲੀਵ ਵੀਗੋਟਸਕੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਕਾਰਨ ਹੈ
- ਸੰਤੁਲਨ ਕਰਨਾ
  - ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ
  - ਮਾਨਸਿਕ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ
  - ਉਤਸਾਹ-ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਜੋੜ
21. ਇੱਕ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਕਲਾਸਰੂਮ ਸੈਟ-ਅਪ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਖਲਾਈ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ
- ਖੋਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
  - ਬੰਦਸ਼ੀ ਹੈ
  - ਸੰਮਿਲਨ ਨੂੰ ਨਿਰੋੁਤਸਾਹਤ ਕਰਦਾ ਹੈ
  - ਦੁਹਰਾਈ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ
22. ਇੱਕ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਬੱਚਾ T-Shirt ਤਹਿ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਸਹੀ ਹੈ ?
- ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ ਅਤੇ ਲੀਵ ਵੀਗੋਟਸਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਪਕੇਂਦਰਿਤ (egocentric) ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰਨਗੇ
  - ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ ਇਸ ਦਾ ਸਵੈਕੇਂਦਰਿਤ ਗੱਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰੇਗਾ ਜਦਕਿ ਲੀਵ ਵੀਗੋਟਸਕੀ ਇਸ ਦਾ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਿਜੀ ਗੱਲ ਰਾਹੀਂ ਉਸਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰੇਗਾ
  - ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ ਇਸ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰੇਗਾ। ਜਦਕਿ ਲੀਵ ਵੀਗੋਟਸਕੀ ਇਸ ਦਾ ਖੋਜ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰੇਗਾ
  - ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ ਅਤੇ ਲੀਵ ਵੀਗੋਟਸਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਪਿਤਾ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰਨਗੇ
23. ਹੇਠਲੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਪਲੇ-ਵੇ ਢੰਗ ਅਧਾਰਤ ਹੈ
- ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ
  - ਅਧਿਆਪਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ
  - ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ
  - ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ

24. A boy of IV grade with 'visual-deficiency' should be
- excluded to do a lower level of work
  - helped with his routine work by parents and friends
  - treated normally in the classroom and provides support through audio CD's
  - gives special treatment in the classroom
25. The 'Insight Theory of Learning' was first proposed by
- Wolfgang Kohler
  - B.F. Skinner
  - Jerome Bruner
  - Jean Piaget
26. 'Development is never ending process.' This idea is associated with
- Principle of interrelation
  - Principle of continuity
  - Principle of Integration
  - Principle of Interaction
27. Which of the following will foster creativity among learner ?
- Teaching the students the practical value of good education.
  - Providing opportunities to question and nurture the innate talents of every learner.
  - Emphasizing achievement goals from the beginning of school life.
  - Coaching students for good marks in the examination.
28. Which of the following is a characteristic of gifted learner ?
- He gets feel aggressive and frustrated
  - He can feel under stimulated and bored if the class activities are not challenging enough
  - He is highly temperamental
  - He engages in ritualistic behaviour like hand flapping, rocking etc.
29. Dyslexia is associated with
- Mental disorder
  - Mathematical disorder
  - Reading disorder
  - Behavioural disorder
30. Robin who does not talk much at home, talks a lot at school, it shows that
- the school provides opportunities to children to talk a lot
  - teachers demand that children should talk a lot at school
  - she does not like her home at all
  - her thoughts get acknowledged at school
24. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-ਘਾਟ ਵਾਲੇ IV ਜਮਾਤ ਦੇ ਇਕ ਲੜਕੇ ਨੂੰ
- ਕੰਮ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਪੱਧਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
  - ਉਸ ਦੇ ਨਿਯਮਿਤ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਦਦ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ
  - ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਸਧਾਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਤੀਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਡੀਓ ਸੀ.ਡੀ. ਰਾਹੀਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
  - ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਹਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
25. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਇਨਸਾਈਟ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ—
- ਵੁਲਫਗੈਂਗ ਕੋਹਲਰ ਦੁਆਰਾ
  - ਬੀ.ਐਫ. ਸਕਿਨਰ ਦੁਆਰਾ
  - ਜੀਰੋਮ ਬਰੂਨਰ ਦੁਆਰਾ
  - ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ ਦੁਆਰਾ
26. "ਵਿਕਾਸ ਕਦੇ ਨਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ।" ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ
- ਪਰਸਪਰ ਸੰਬੰਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ
  - ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ
  - ਏਕੀਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ
  - ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ
27. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਏਗਾ ?
- ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਮੁੱਲ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ
  - ਹਰੇਕ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਣ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰਤੀਭਾ ਵਿੱਚ ਨਿਖਾਰ ਦੇ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ
  - ਸਕੂਲ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦੇਣਾ
  - ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਅੰਕਾਂ ਲਈ ਕੋਚਿੰਗ ਦੇਣਾ
28. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਗੁਣਵਾਨ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ
- ਉਹ ਆਕਰਮਣਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਖਿੜਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ
  - ਜੇਕਰ ਜਮਾਤ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਘੱਟ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਅਤੇ ਬੋਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ
  - ਉਹ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਮਿਜਾਜੀ ਹੈ
  - ਉਹ ਹੱਥ ਲਹਿਰਾਉਣ, ਝੂਲਣ ਆਦਿ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
29. ਡਿਸਲੈਕਸੀਆ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ
- ਮਾਨਸਿਕ ਗੜਬੜ ਨਾਲ
  - ਗਣਿਤਿਕ ਗੜਬੜ ਨਾਲ
  - ਪੜ੍ਹਨ ਗੜਬੜ ਨਾਲ
  - ਵਿਵਹਾਰਕ ਗੜਬੜ ਨਾਲ
30. ਰਾਬਿਨ ਜਿਹੜੀ ਘਰ ਜਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ, ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ—
- ਸਕੂਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਜਿਆਦਾ ਬੋਲਣ ਦੇ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ
  - ਅਧਿਆਪਕ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਆਦਾ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
  - ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ
  - ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ (ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ : 31 to 60)

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ : ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 31 ਤੋਂ 37

ਸੂਰਜ ਡੁਬ ਰਿਹਾ, ਸ਼ਾਮਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ  
ਘਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਚਾਨਣ, ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹਨੇਰਾ,  
ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਵਾਲੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਆਪਣੀ ਟਿਕਾਣੀ,  
ਘਰਾਂ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਘਰੀਂ—ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਹੋ ਸਨ,  
ਮੇਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕੀ, ਨਾ ਟਿਕਾਣਾ ਮਿਲਿਆ ਮੈਨੂੰ,  
ਸ਼ਾਮਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਅਧਵਾਣੇ,  
ਪੈਂਡਾਂ ਮੇਰਾ ਅਟਕ ਗਿਆ, ਡੋਬੂ ਇਸ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ :

ਤਾਰੂ ਨਦੀ ਸ਼ੁਕਦੀ, ਵੰਝੀ ਹਾਥ ਨਾ ਇਸ ਦੀ।  
ਸ਼ਾਮਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ,  
ਰਤਾ ਰਤਾ ਲੋਅ ਅਜੇ ਹੈ,  
ਪਰ ਜਿਥੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਇਸ ਚਾਨਣੇ ਕੁਝ ਨਾ ਸਾਰਿਆ  
ਸ਼ਾਮਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮਿਟਦੀ ਲੋਅ ਕਿਸ ਕੰਮ ?

ਪੁਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਬੇੜੀ, ਨਾ ਮਾਂਝੀ,  
ਮੈਂ ਅਨ-ਤਾਰੂ ਖਲੀ ਇਸ ਕੰਢੇ ਅਨਜਾਣ ਇਕੱਲੀ,  
ਟਿਕਾਣਾ ਮੇਰਾ ਦੱਸੀਦਾ ਉਸ ਕੰਢੇ, ਪੱਕਾ ਬਹੁ ਨਾ ਜਿਸ ਦਾ।  
ਰਾਹ ਮੇਰਾ ਆਣ ਗੁਕਿਆ, ਅਸਗਾਹ ਅਲੰਘ ਨਦੀ ਦੇ ਇਸ ਕੰਢੇ  
ਕੋਈ ਹੈ ਬੇੜੀ ਵਾਲਾ ?  
ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਪਾਰ ਲੈ ਜਾਏ, ਬੇੜੀ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ,  
ਸ਼ਾਮਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ।

ਦਿਸਦੀ ਰਾਤ ਆ ਰਹੀ ਘੁੱਪ,  
ਬੱਦਲ ਹੋ ਰਹੇ 'ਭੂਰੇ ਭੂਰੇ'  
ਠੱਕਾ ਚੱਲ ਪਿਆ ਕਿਸੇ ਕਹਿਰ ਦਾ,  
ਨਾ ਚੰਨ ਨਿਕਲਦਾ, ਨਾ ਤਾਰੇ,  
ਜਿੰਦ ਮੇਰੀ ਘਬਰਾ ਰਹੀ ਹੈ,  
ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਦੀਵਾ ਬਸ ਬੁਝ ਚੱਲਿਆ,  
ਅਗਲਾ ਪਾਰ ਦਿਸਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸੈਨਤਾਂ ਮਾਰਦਾ ਮੈਨੂੰ।

ਮੈਂ ਇਕੱਲੀ ਖੜੀ ਇਸ ਕੰਢੇ, ਅਨਜਾਣ, ਅਲੁੜ, ਅਨ-ਤਾਰੂ,  
ਨਦੀ ਨਿੱਕੀ ਹੁੰਦੀ, ਟੱਪ ਜਾਂਦੀ।  
ਨਦੀ 'ਚ ਕਾਂਗ ਆ ਗਈ ਕੋਈ ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ।  
ਕੋਈ ਹੈ ਤਰਸਾਂ ਵਾਲਾ ?  
ਰਤਾ ਤਰਸ ਕਰੇ, ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਪਾਰ ਅਪੜਾ ਦਏ ਰਤਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੋ :

31. ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸਨ ਉਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ?  
(a) ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ (b) ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ  
(c) ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੰਦੇ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
32. ਮੰਜ਼ਲ ਨਾ ਮੁਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ?  
(a) ਰੋਟੀ-ਕੱਪੜਾ (b) ਸਵਰਗ  
(c) ਟਿਕਾਣਾ (d) ਨਦੀ

33. ਬੱਦਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਸੀ ?

- (a) ਨੀਲੇ-ਨੀਲੇ (b) ਭੂਰੇ-ਭੂਰੇ  
(c) ਸ਼ਾਂਤਮਈ (d) ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ

34. ਕੀ ਬੁਝ ਚੱਲਿਆ ਸੀ ?

- (a) ਬਲਬ (b) ਮੋਮਬੱਤੀ  
(c) ਦੀਵਾ (d) ਟਿਊਬ

35. ਕੀ ਘੱਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੀ ਵੱਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (a) ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ (b) ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ  
(c) ਚਾਨਣ ਤੇ ਹਨੇਰਾ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

36. 'ਘੁੱਪ' ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ ?

- (a) ਹਨੇਰਾ (b) ਸੰਘਣਾ ਹਨੇਰਾ  
(c) ਸ਼ਾਮ (d) ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ

37. ਕਹਿਰ ਦਾ ਕੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ?

- (a) ਠੱਕਾ (b) ਹਨੇਰਾ  
(c) ਮੀਂਹ (d) ਕੁਝ ਨਹੀਂ

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪੈਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ : ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 38 ਤੋਂ 45

ਕੇਵਲ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਲੰਮੇ ਪੈਂਡੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਸਾਹਸ ਅਤੇ ਸਿਦਕ ਵਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਠੀਕ ਤੁਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਉਹ ਸਦਾ ਗਲਤ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਜਦੋਂ ਦਾ ਕਾਰ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ ਤੁਰਨ ਦੀ ਮੋਜ਼ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਰਹਿ-ਰਹਿ ਕੇ ਅੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਧਰੇ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਾੜ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਤੁਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੁਰਨਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਲਕੇ-ਫੁੱਲਕੇ ਹੋਣ ਦਾ ਹਨਰ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਡੁੱਬਦੇ ਹੋਏ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਤੱਕੋ, ਕੁਝ ਦਿਨ ਵੇਖਦੇ ਰਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੰਜ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ, ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਯਾਤਰੀ, ਜਗਿਆਸੂ, ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਅਰਥ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਹਨ। ਯੂਨਾਨੀ ਪਾਤਰ ਯੂਲੀਸਿਸ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਦਾ ਤੁਰਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਾਲਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਹੈ, ਨਿਰੰਤਰ ਵਹਿਣ ਵਿੱਚ ਪਿਆਂ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ-ਕਾਵਿ ਵਿਚਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਿਰਜ਼ਾ, ਰਾਂਝਾ, ਪੁਨੂੰ ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਇਲਾਕਿਆਂ ਚੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾਵਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਸੁਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਪਜਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮਾਪੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੁਰਦਾ ਕਿੰਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਲਗਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਰਸ ਦੇ ਪਾਤਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ।

38. ਤੁਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਕੌਣ ਹੈ ?

- (a) ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਲੋਕ (b) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ  
(c) ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

39. ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਾ-ਕਾਵਿ ਵਿਚਲੇ ਕਿਹੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ ?

- (a) ਦੁੱਲਾ-ਭੱਟੀ (b) ਮਿਰਜ਼ਾ, ਰਾਂਝਾ  
(c) ਪੂਰਨ-ਭਗਤ (d) ਜਿਊਣਾ ਮੋੜੀ

40. ਮਨੁੱਖ ਦਾ 'ਕਾਰ' ਉੱਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੀ ਹੋਇਆ ?  
 (a) ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋ ਗਈ (b) ਉਹ ਤਰੱਕੀ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਿਆ  
 (c) ਤੁਰਨ ਦੀ ਮੌਜ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ  
 (d) ਥਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ
41. ਕਿਹੜੇ ਰਸਤੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ?  
 (a) ਪਹਾੜ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ  
 (b) ਸਿੰਧਿ ਅਤੇ ਪੱਧੇ  
 (c) ਲੰਮੇ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
42. ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?  
 (a) ਖੱਕ (b) ਅੱਕ  
 (c) ਭੱਜ (d) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
43. ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਕਿਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮਾਪੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ?  
 (a) ਉਸ ਕੋਲ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਹੈ (b) ਉਹ ਤੁਰਦਾ ਕਿੰਨਾ ਹੈ  
 (c) ਉਹ ਖਾਂਦਾ ਕਿੰਨਾ ਹੈ (d) ਉਹ ਖੁਸ਼ ਕਿੰਨਾ ਹੈ
44. ਤੁਰਨ ਨਾਲ ..... ਉਪਜਦਾ ਹੈ ?  
 (a) ਆਲਸ (b) ਸੁੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ  
 (c) ਪਿਆਰ (d) ਹੌਸਲਾ
45. ਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਲੋਕ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ ?  
 (a) ਤਰਸ (b) ਗੁੱਸੇ  
 (c) ਮਖੌਲ (d) ਪਿਆਰ
46. "ਭਾਸ਼ਾ ਇਕ ਨੇਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ" ਇਹ ਕਥਨ—  
 (a) ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਹੈ (b) ਝੂਠ ਹੈ  
 (c) ਅੱਧਾ ਸੱਚ ਹੈ (d) ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸੱਚ ਹੈ।
47. ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਕਰਣ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ—  
 (a) ਇਸ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਤੱਵ ਨਿਖਰਦਾ ਹੈ  
 (b) ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ੁੱਧ ਬੋਲਣਾ ਅਤੇ ਲਿਖਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।  
 (c) ਵਿਆਕਰਣ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ  
 (d) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਪੜ੍ਹਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
48. ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਵਕਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ—  
 (a) ਡੀਲ ਡੌਲ ਸਰੀਰ ਵਾਲਾ  
 (b) ਆਕਰਸ਼ਕ ਵਿਅਕਤੀਤੱਵ ਵਾਲਾ  
 (c) ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ  
 (d) ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ
49. ਭਾਸ਼ਾ ਦਾਂਤ ਹੈ—  
 (a) ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ (b) ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ  
 (c) ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ (d) ਸਮਾਜ ਦੀ
50. ਗੁਰਮੁੱਖੀ ਲਿਪੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ—  
 (a) ਸੱਜੇ ਤੋਂ ਖੱਬੇ (b) ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ  
 (c) ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ (d) ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ
51. ਉਪਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?  
 (a) ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।  
 (b) ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਖਿੱਤੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।  
 (c) ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।  
 (d) ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
52. ਥੋੜ੍ਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਸਹੀ ਅਰਥ ਹੈ ?  
 (a) ਕੋਕੜੁ ਮੋਠ (b) ਕੁੱਜੇ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰ  
 (c) ਖੂਹ ਦਾ ਡੱਡੂ (d) ਚਟਕ-ਮਟਕ
53. ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ ?  
 (a) ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਚਿੱਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ।  
 (b) ਚਿੱਤਰ ਅਮੂਰਤ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।  
 (c) ਚਿੱਤਰ ਪਾਠ ਦੀ ਸੋਭਾ ਵਧਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।  
 (d) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।
54. ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਪਈ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਲੱਭਦੇ ਫਿਰਨਾ, ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਅਖਾਣ ਢੁੱਕਵਾਂ ਹੈ ?  
 (a) ਕੁੱਛੜ ਕੁੜੀ ਸ਼ਹਿਰ ਢੰਡੋਰਾ (b) ਕੱਖ ਉਹਲੇ ਲੱਖ  
 (c) ਕੱਲ੍ਹ ਨਾਮ ਕਾਲ ਦਾ (d) ਕਾਹਲੀ ਅੱਗੇ ਟੋਏ
55. ਚੂੜੀਆਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?  
 (a) ਅਨਪੜ੍ਹ (b) ਸੁਨਿਆਰਾ  
 (c) ਵਣਜਾਰਾ (d) ਜਾਦੂਗਰ
56. ਤੱਤਸਮ ਸ਼ਬਦ ਕਿਹੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?  
 (a) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ  
 (b) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕੁਝ ਬਦਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।  
 (c) ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਦਲਾਵ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।  
 (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ।
57. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?  
 (a) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰਲੀ ਗੀਣ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ  
 (b) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬੋਲਚਾਲ ਦਾ ਕੋਸ਼ਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ  
 (c) ਸਵੈ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ  
 (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੀ
58. ਵਾਕ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?  
 (a) ਕਰਤਾ (b) ਕਿਰਿਆ  
 (c) ਕਰਮ (d) ਪੁਰਖ
59. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੰਬੰਧਕ ਲੱਗਾ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣੋ—  
 (a) ਰੋਟੀ (b) ਕੁਝ  
 (c) ਚਾਰ (d) ਘਰੋਂ
60. ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ?  
 (a) ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇ  
 (b) ਕਿਰਿਆ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇ  
 (c) ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇ  
 (d) ਵਿਆਖਿਆਨ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇ

**English Language (Q. Nos. 61 to 90)**

Read the passage carefully and answer the following questions (Q. No. 61-67)

Morally and culturally, American society, as reflected in our TV programs our theatrical fare, our literature and art appears to have hit bottom.

Gen. David Sarnoff felt prompted to issue a statement in defence of the TV industry. He pointed out that there was much good in its programs that was being overlooked while its occasional derelictions were being overly stressed. It struck me that what he was saying about TV applied to other aspects of

American culture as well, particularly to the theatrical productions.

Without necessarily resting on his conviction that the good outweighed the bad in American cultural activity, I saw further implications in Gen. Sarnoff's declaration. Audiences needed to be sensitized more and more to the positive qualities of the entertainment and cultural media. In addition, through such increased public sensitivity, producers would be encouraged to provide ever more of the fine, and less of the sordid.

Here is where questions arise. If the exemplary aspects of TV are not being recognized, what is the reason for such a lack of appreciation? Similarly, and further, if the theatre, including in this term the legitimate stage, on and off Broad-way as well as the moving pictures, has large measures of goodness, truth and beauty which are unappreciated, how are we to change this situation?

All in all, what should be done to encourage and condone the good, and to discourage and condemn the unsavory in the American cultural pattern?

These are serious and pressing questions—serious for the survival of the American Way of Life, and pressing for immediate and adequate answers. Indeed the simple truth is that the fact that America shows the world affects seriously the future of democracy all over the globe.

Since the theatre in its broadest sense is a large aspect of American culture—its expression as well as its creation—I saw the urgent importance of bringing the worthwhile elements in the American Theatre to the fore. Especially was this importance impressed on me when I realized how much Hollywood was involved in exporting American life to the world, and how much Broadway with all its theatres meant to the modern drama.

Then the thought of the Bible came to me in this connection. Was not the Bible the basis of Western civilization as far as morals are concerned? Why not use the Bible as guide and touchstone, as direction and goal in the matter of the cultural achievement of Western society? Thus was born "The Bible on Broadway".

The birth of the idea accomplished, rearing it brought the usual difficulties of raising a child—albeit in this case a "brain" one. There was first the fact that the Bible, although the world's best seller is not the world's best read book, Second was the Current impression that "message-plays" must necessarily be dull and unpopular....

Still, I was drawn to the project of a series of lectures on the Bible and the contemporary theatre. What if the Bible is not well known? Teach it! Plays with a message dull? All plays by reason of their being works of art have been created by their authors selection and ordering of experience. As such, plays are proponents of ideas—and certainly they are not meant to be uninteresting.....

That there are spiritual, even religious ideas, in the

contemporary theatre should be no cause for wonderment. It is well known that the drama had its origin in religion. The Greeks, the Romans, as well as the early Hebrews, all had forms of the drama which among the first two developed into our classical plays.

In the Middle Ages, it was the Church in the Western World that produced the morality and mystery plays. With such a long history it is not surprising to find an affinity between the Bible and the Theatre.

61. The author is primarily concerned with
  - (a) the declining pattern of morality
  - (b) promoting American theatre
  - (c) the role of Bible in the contemporary theatre
  - (d) comparing the theatre with other art forms
62. With which of the following statements regarding the theatre would the author most likely agree?
  - (a) The theatre does not reflect American culture.
  - (b) The critics of American cultural life are biased.
  - (c) While the entertainment media can be criticized, they contain much wholesome material.
  - (d) The advertising media are largely to be blamed for criticisms leveled at the theatre.
63. Which of the following statements best reflects the author's own ideas?
  - (a) American art forms have degenerated to a new low
  - (b) The good outweighs the bad in American cultural activity
  - (c) American culture has positive content but it is not appreciated by the public
  - (d) Only the biblical content of American theatre has the positive meaning
64. The author implies that he will deal with which of the following questions?
  - I. What is the reason for the lack of appreciation of the theatre?
  - II. To what extent have Bible themes been used in or influenced American theatrical production?
  - III. What should be done to encourage the good in American culture?
  - (a) I only
  - (b) II only
  - (c) I & II only
  - (d) I & III only
65. It can be inferred from the passage that the author's background might be in any of the following occupations except
  - (a) Theatrical producer
  - (b) Thespian
  - (c) Humorist
  - (d) Writer
66. The author believes that high American & cultural values are important because they determine
  - (a) what is produced in Hollywood
  - (b) the future of world democracy
  - (c) whether the Bible will be studied
  - (d) the basis of Western civilization

67. The author implies that if the public is made aware of the positive qualities of American entertainment, it will
- I demand more high quality entertainment
  - II demand less low quality entertainment
  - III attend the theatre more often
- (a) I only                      (b) II only  
(c) I & II only                (d) I & III only

**Passage 2 : Please read the passage carefully and answer the questions Q. No. 68 to 75**

I decided to begin the term's work with the short story since that form would be the easiest for (the police officers), not only because most of their reading up to then had probably been in that genre, but also because a study of the reaction of people to various situations was something they relied on in their daily work. For instance, they had to be able to predict how other would react to their directives and interventions before deciding on their own form of action : they had to be able to take in the details of a situation quickly and correctly before intervening. No matter how factual and sparse police reports may seem to us, they must make use of a selection of vital details, similar to that which a writer of a short story has to make.

This was taught to me by one of my students, a captain, at the end of the term. I had begun the study of the short story by stressing the differences between a factual report, such as a scientist's or a policeman's report, and the presentation of creative writer. While a selection of necessary details is involved in both, the officer must remain neutral and clearly try to present a picture of the facts, while the artist usually begins with a preconceived message or attitude which is then transmitted through the use of carefully selected details of action described in words intended to provoke associations and emotional reactions in the reader. Only at the end of the term did the captain point out to me that he and his men also try to evaluate the events they describe and that their description of a sequence of events must of necessity be structured and colored by their understanding of what has taken place.

The policemen's reactions to events and characters in the stories were surprisingly unprejudiced..... They did not object to writers whose stories had to do with their protagonist's rebellion against society's accepted values. Nor did stories in which the strong father becomes the villain and in which our usual ideals of manhood are turned around offend them. The many hunters among my students readily granted the message in those hunting tales in which sensitivity triumphs over male aggressiveness, stories that show the boy becoming a man because he *fails* to shoot the deer, goose, or catbird. The only characters they did object to were those they thought unrealistic. As the previous class had done, this one also excelled in interpreting the ways in which characters reveal themselves, subtly manipulate and influence each other, they, too, understood how the story usually saves its insight, its revelation, for the end.

This almost instinctive grasp of the writing of fiction was revealed when the policemen volunteered to write their own short stories..... They not only took great pains with plot and character, but with style and language. The stories were surprisingly well written, revealing an understanding of what a solid short story must contain : the revelation of character, the use of background description and language to create atmosphere and mood, the need to sustain suspense and yet make each event as it occurs seem natural, the insight achieved either by the characters in the story of the reader or both. They tended to favor surprise ending. Some stories were sheer fantasies, or derived from previous reading, films, or television shows. Most wrote stories, obviously based on their own experiences, that revealed the amazing distance they must put between their personal lives and their work, which is part of the training for being a good cop. These stories, as well as their discussions of them, showed how coolly they judged their own weaknesses as well as the humour with which they accepted some of the difficulties or injustices of existence. Despite their authors, unmistakable sense of irony and awareness of corruption, these stories demonstrated how clearly, almost naively, these policemen wanted to continue to believe in some of the so-called American virtues – that courage is worth the effort and will be admired; that hard work will be rewarded; that life is somehow good; and that, despite the weariness, boredom, and occasional ugliness and danger, despite all their dislike of most of their routine and despite their own occasional grouching and complaints, they somehow did like being cops; that life, even in a chaotic and violent world, is worth it after all.

68. Compared to the artist, the policeman is
- (a) A man of action, not words
  - (b) Factual not fanciful
  - (c) Neutral & not prejudiced
  - (d) Stoic & not emotional
69. Policeman reacted to story, events and characters
- (a) Like most other people
  - (b) According to a policeman's stereotyped image
  - (c) Like dilettantes
  - (d) Unrealistically
70. To which sort of characters did policeman object ?
- (I) Unrealistic                      (II) Emotional
  - (III) Sordid
  - (a) I only                              (b) II only
  - (c) I & II only                      (d) II & III only
71. According to the passage, a short story should contain
- (a) Elegant prose
  - (b) Suspense
  - (c) Objectivity
  - (d) Real life experiences
72. The instructor chose the short story because
- (I) It was easy for the students
  - (II) Students had experience with it
  - (III) Students would enjoy it
  - (a) I only                              (b) II only
  - (c) I & II only                      (d) II & III only



73. Like writers, policemen must  
 (a) Analyse situations (b) Behave coolly  
 (c) Have an artistic bent  
 (d) Intervene quickly
74. According to the passage, most policemen wrote stories about,  
 (a) Films (b) Previous reading  
 (c) American History (d) Their work
75. According to the author, policemen view their profession as  
 (a) Full of corruption (b) Worth the effort  
 (c) Full of routine (d) Poorly paid
76. Which of the following plays an important role in acquiring second language ?  
 (a) Comprehensible input  
 (b) Natural & Communication friendly Environment  
 (c) Neither (a) nor (b) (d) Both (a) & (b)
77. Reading as a holistic process includes :  
 (a) Shapes of letters & the sounds linked with them  
 (b) Meaning of words, sentence and sentence structure  
 (c) The ability to anticipate and predict  
 (d) All of the above
78. Along with basic language skills (L, S, R & W), literature makes an important contribution in other areas of language including  
 (a) Word meaning & grammar  
 (b) Expression & Creative writing  
 (c) Both (a) and (b) (d) Neither (a) nor (b)
79. Which of the following is included in the category of Essential Basic material  
 (I) Mats, Benches, Chairs  
 (II) Charts, Models, Pictures  
 (III) Toilets, Clean drinking water  
 (IV) Language cards, Tape recorder, Posters  
 (a) I & IV (b) I & III  
 (c) II & III (d) II & IV
80. Which type of grammar lays stress on form of grammar ?  
 (a) Descriptive grammar (b) Prescriptive grammar  
 (c) Both (a) and (b) (d) None of the above
81. Which method of teaching grammar provides enough pattern practice that ultimately leads to incidental learning ?  
 (a) Deductive method (b) Inductive method  
 (c) Both (a) and (b) (d) None of the above
82. Which of the following statements is not correct ?  
 (a) Dramatisation also involves certain sub skills  
 (b) Remedial tests are curative  
 (c) Remedial teaching does not cover both reception & expression objectives  
 (d) Literary Appreciation is also a sub skill of dramatisation
83. In which stage of writing exercise the final product is linguistically determined by the teacher ?  
 (a) Controlled writing (b) Guided writing  
 (c) Free writing (d) Creative writing
84. A language teacher should assess the child on the basis of his/her  
 (a) comprehension of what he/she listens to & reads  
 (b) Ability to express through speech and writings  
 (c) Neither (a) nor (b) (d) Both (a) and (b)
85. Which of the following statement is false ?  
 (a) While assessing the child, we must compare the performance of the child only with his/her own performance  
 (b) One activity cannot be utilised for assessing many abilities  
 (c) At primary level, fluency takes precedence over accuracy  
 (d) Observation is the informal way of assessment
86. Which of the following systems of language is totally rule bound ?  
 (a) The Sound system  
 (b) The Word Formation system  
 (c) The Sentence Structure system  
 (d) All of the above
87. Oral Tests can be  
 (a) Formal (b) Informal  
 (c) Neither (a) nor (b) (d) Both (a) and (b)
88. The most stable feature of a language its its :  
 (a) Sounds (b) Sentence structure  
 (c) Grammar (d) Vocabulary
89. Which of the following is the synonym of Extensive Reading ?  
 (a) Library Reading (b) Supplementary Reading  
 (c) Independent Silent Reading  
 (d) All the above
90. That the same word changes the meaning of the word if uttered differently refers to which level of meaning of words ?  
 (a) Lexical meaning (b) Syntactical meaning  
 (c) Intonational meaning  
 (d) Morphological meaning

**Section-B : Mathematics (Q. Nos. 91 to 120)**

**ਭਾਗ-B : ਗਣਿਤ (ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ : 91 to 120)**

91. In numerals, the number Ninety-two lakh, seven hundred five can be written as  
 (a) 92705 (b) 920705  
 (c) 9200705 (d) 92000705
92. The difference in the place values of two 7's occurring in 7872 is  
 (a) 6030 (b) 6930  
 (c) 0 (d) 6830
93. How many times is 6 greater than 6 in 65627 ?  
 (a) 10 times (b) 100 times  
 (c) 1000 times (d) 10000 times
94. What time will it be 36000 seconds after 12 mid-night ?  
 (a) 10 a.m. (b) 10 p.m.  
 (c) 1 a.m. (d) 1 p.m.
95. A rectangle has a perimeter of 72 cm. If its length is 20 cm then area of the rectangle in square centimetres is  
 (a) 400 (b) 320  
 (c) 3200 (d) 36
96. A rectangular park with sides 180 m, 160 m and 140 m has to be fenced. If the cost of fencing is 2.50 a metre, the cost of fencing in rupees is  
 (a) 120 (b) 12000  
 (c) 1200 (d) 1250
97. A factory produces 142 cars every day. In 2016, there were 75 holidays and remaining were working days. The number of cars manufactured in that year is  
 (a) 10650 (b) 51830  
 (c) 41180 (d) 41322
98. 60 litres of milk was divided equally among students of a school, if each student got  $\frac{1}{4}$  litre of milk, then number of students in the school is  
 (a) 15 (b) 240  
 (c) 2400 (d) 150
99. If we divide 99 by .009, we obtain  
 (a) 110 (b) 1100  
 (c) 11000 (d) 11
100. Four bells begin to all after 3, 8, 20 and 24 seconds respectively. If they strike together at 12 noon, they will strike together again at  
 (a) 1 p.m. (b) 2 p.m.  
 (c) 12.30 p.m. (d) 2 minutes past 12 noon
91. ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ, ਅੱਠ ਲੱਖ, ਸੱਤ ਸੌ ਪੰਜ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :  
 (a) 92705 (b) 920705  
 (c) 9200705 (d) 92000705
92. 7872 ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਦੋਵੇਂ '7' ਦੇ ਸਥਾਨ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ :  
 (a) 6030 (b) 6930  
 (c) 0 (d) 6830
93. 65627 ਵਿੱਚ 6, 6 ਨਾਲੋਂ ਕਿੰਨੇ ਗੁਣਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ?  
 (a) 10 times (b) 100 times  
 (c) 1000 times (d) 10000 times
94. ਮੱਧ ਰਾਤ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 36000 ਸਕਿੰਟਾਂ ਦਾ ਕੀ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇਗਾ  
 (a) 10 a.m. (b) 10 p.m.  
 (c) 1 a.m. (d) 1 p.m.
95. ਇੱਕ ਆਇਤ ਦਾ ਪਰਿਮਾਪ 72 ਸੈਂ. ਮੀ. ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਸਦੀ ਲੰਬਾਈ 20 ਸੈਂ.ਮੀ. ਹੈ, ਫਿਰ-ਵਰਗ ਮੈਟੀ-ਮੀਟਰ ਵਿੱਚ ਆਇਤ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਹੈ :  
 (a) 400 (b) 320  
 (c) 3200 (d) 36
96. 180 ਮੀ., 160 ਮੀ. ਅਤੇ 140 ਮੀ. ਭੁਜਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਤਿਕੋਣੇ ਪਾਰਕ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ 2.50 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਟਰ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦੀ ਰੁਪਇਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗਤ ਹੈ :  
 (a) 120 (b) 12000  
 (c) 1200 (d) 1250
97. ਇਕ ਫੈਕਟਰੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ 142 ਕਾਰਾਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। 2016 ਵਿੱਚ 75 ਛੁੱਟੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕੰਮ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਉਸ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਿਤ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ :  
 (a) 10650 (b) 51830  
 (c) 41180 (d) 41322
98. 60 ਲੀਟਰ ਦੁੱਧ ਇਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਜੇਕਰ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ  $\frac{1}{4}$  ਲੀਟਰ ਦੁੱਧ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ—  
 (a) 15 (b) 240  
 (c) 2400 (d) 150
99. ਜੇਕਰ 99 ਨੂੰ .009 ਨਾਲ ਭਾਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ :  
 (a) 110 (b) 1100  
 (c) 11000 (d) 11
100. ਚਾਰ ਬੈਲਾਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 3, 8, 20 ਅਤੇ 24 ਸਕਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਵੱਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਇੱਕਠੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਇੱਕਠੀਆਂ ਵੱਜਣਗੀਆਂ :  
 (a) 1 p.m. (b) 2 p.m.  
 (c) 12.30 p.m. (d) ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ 2 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ

101. The number of bricks of size 20 cm by 10 cm needed to floor a room of size 20 m by 16 m is  
 (a) 200 (b) 2000  
 (c) 20000 (d) 20
102. An iron beam is 4 m long, 40 cm broad and 30 cm thick. Its weight in Kilogram, if 1 cu. cm of iron weight 8 grams is  
 (a) 384 (b) 3840  
 (c) 38400 (d) 38.4
103. The average weight of a class of 40 boys is 55 kg. The average weight is raised to 56 kg, if the weight of teacher is added, then the weight of the teacher in kg. is  
 (a) 96 (b) 111  
 (c) 56 (d) 76
104. A student walks from his house at 6.30 a.m. and reaches his school at 7 : 15 a.m. The distance of the school from his house is 6 Kilometers. The speed of the students is  
 (a)  $4\frac{1}{2}$  km/hour (b) 8 km/hour  
 (c) 6 km/hour (d) 4 km/hour
105. In a dinner party, 24% of the guests are vegetarians and the rest non-vegetarians. If there are guests at the dinner, the number of non-vegetarians is  
 (a) 608 (b) 600  
 (c) 706 (d) 624
106. The simple interest on Rs. 1200 from January 4, 1984 to May 29, 1985 at 3% per annum in Rupees is  
 (a) 14.40 (b) 50.40  
 (c) 15.40 (d) 51.40
107. The temperature of a healthy human body is  $98.6^{\circ}$  F. His temperature in degree centigrade is  
 (a) 38 (b) 36  
 (c) 37 (d) 39
108. The female population of a village is 15392. The male population is 540 more than the female population. The total population of the village is  
 (a) 15932 (b) 31324  
 (c) 30324 (d) 32324
109. The decimal representation of 72 Rupees 9 Paise is  
 (a) Rs. 72. 9 (b) Rs. 72. 90  
 (c) Rs. 72. 09 (d) Rs. 72. 009
110. If we subtract the difference between 250838 and 130650 from 503156, we obtain  
 (a) 120188 (b) 382968  
 (c) 372868 (d) 392868
101. ਇੱਕ 20 ਮੀਟਰ ਬਾਈ 16 ਮੀਟਰ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਫਰਸ਼ ਲਈ 20 ਸੈਂ. ਮੀ. ਬਾਈ 10 ਸੈਂ. ਮੀ. ਦੀਆਂ ਕਿੱਨੀਆਂ ਟਿੱਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ :  
 (a) 200 (b) 2000  
 (c) 20000 (d) 20
102. ਲੋਹੇ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਤਰੀ 4 ਮੀਟਰ ਲੰਬੀ, 40 ਸੈਂ. ਮੀ. ਚੌੜੀ ਅਤੇ 30 ਸੈਂ. ਮੀ. ਮੋਟੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਭਾਰ ਹੈ ਜੇਕਰ ਲੋਹੇ ਦੇ 1 cu. cm ਦਾ ਭਾਰ 8 ਗ੍ਰਾਮ ਹੈ  
 (a) 384 (b) 3840  
 (c) 38400 (d) 38.4
103. 40 ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਮਾਤ ਦਾ ਔਸਤ ਭਾਰ 55 ਕਿਲੋ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਭਾਰ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਔਸਤ ਭਾਰਤ ਵੱਧ ਕੇ 56 ਕਿਲੋ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਭਾਰ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ :  
 (a) 96 (b) 111  
 (c) 56 (d) 76
104. ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਘਰੋਂ ਸਵੇਰੇ 6:30 ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 7:15 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਸਕੂਲ ਦੀ ਦੂਰੀ 6 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਗਤੀ ਹੈ :  
 (a)  $4\frac{1}{2}$  ਕਿ.ਮੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ (b) 8 ਕਿ.ਮੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ  
 (c) 6 ਕਿ.ਮੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ (d) 4 ਕਿ.ਮੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ
105. ਇੱਕ ਡਿਨਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ 24% ਮਹਿਮਾਨ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਡਿਨਰ ਤੇ 800 ਮਹਿਮਾਨ ਹਨ ਤਾਂ ਮਾਸਾਹਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਹੈ :  
 (a) 608 (b) 600  
 (c) 706 (d) 624
106. 1200 ਰੁਪਏ 'ਤੇ 4 ਜਨਵਰੀ 1984 ਤੋਂ 29 ਮਈ 1985 ਤੱਕ 3% ਸਲਾਨਾ ਦਰ 'ਤੇ ਰੁਪਏਆਂ ਵਿੱਚ ਸਧਾਰਨ ਵਿਆਜ ਹੈ  
 (a) 14.40 (b) 50.40  
 (c) 15.40 (d) 51.40
107. ਇੱਕ ਸਵਸਥ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ  $98.6^{\circ}$ F ਹੈ, ਸੈਂਟੀਗ੍ਰੇਡ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਹੈ :  
 (a) 38 (b) 36  
 (c) 37 (d) 39
108. ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ 15392 ਹੈ। ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲੋਂ 540 ਜਿਆਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੁਲ ਜਨਸੰਖਿਆ ਹੈ :  
 (a) 15932 (b) 31324  
 (c) 30324 (d) 32324
109. 72 ਰੁਪਏ 9 ਪੈਸੇ ਦਾ ਦਸਮਲਵ ਰੂਪ ਹੈ  
 (a) 72.9 ਰੁਪਏ (b) 72.90 ਰੁਪਏ  
 (c) 72.09 ਰੁਪਏ (d) 72.009 ਰੁਪਏ
110. ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ 250838 ਅਤੇ 130650 ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ 503156 ਵਿੱਚੋਂ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ  
 (a) 120188 (b) 382968  
 (c) 372868 (d) 392868

111. The Pair that has same relationship as the pair square : cube is  
 (a) Triangle : Prism (b) Circle : Sphere  
 (c) Line : Cylinder (d) Sphere : Square
112. The odd one among the following is  
 (a) Square (b) rectangle  
 (c) triangle (d) cube
113. The pair in which the numbers are similarly related as in the pair 8 : 256 is  
 (a) 7:343 (b) 9:243  
 (c) 10:500 (d) 5:75
114. The number that comes next in the sequence 0, 6, 24, 60, 120, 210 is  
 (a) 240 (b) 290  
 (c) 336 (d) 324
115. One day, Ram left home and cycled 10 km. southwards, turned right and cycled 5 km and turned right and cycled 10 km and turned left and cycled 10 km. The number of Kilometres he will have to cycle to reach home straight is  
 (a) 10 (b) 20  
 (c) 25 (d) 15
116. A student got twice as many sums wrong as he got right. If he attempted 48 sums in all, then number of sums he solved correctly are  
 (a) 16 (b) 12  
 (c) 24 (d) 18
117. A mathematics teacher can encourage the creativity and originality of ideas in students through  
 (a) project work (b) multiple choice questions  
 (c) weekly tests  
 (d) giving homework to students
118. The main aims of asking questions in the classroom are  
 (a) to create interest and curiosity in students  
 (b) to motivate the students  
 (c) to test the knowledge about the topics already taught  
 (d) all of (a), (b) and (c)
119. Individual attention cannot be paid to students due to  
 (a) large class (b) teacher's burden  
 (c) syllabus (d) low salary to teachers
120. To motivate students in the class, which one of the following can be put to effective use ?  
 (a) criticism (b) lenient marking  
 (c) strict marking (d) genuine praise
111. ਵਰਗ : ਘਣ ਜੋੜੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧ ਵਾਲਾ ਜੋੜਾ ਹੈ :  
 (a) ਤਿਕੋਣ : ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ (b) ਚੱਕਰ : ਗੋਲਾਕਾਰ  
 (c) ਰੇਖਾ : ਸਿਲੰਡਰ (d) ਗੋਲਾਕਾਰ : ਵਰਗ
112. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ  
 (a) ਵਰਗ (b) ਆਇਤ  
 (c) ਤਿਕੋਣ (d) ਘਣ
113. ਉਹ ਜੋੜਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਕ 8:256 ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ :  
 (a) 7:343 (b) 9:243  
 (c) 10:500 (d) 5:75
114. ਲੜੀ 0, 6, 24, 60, 120, 210 ਵਿੱਚ ਅਗਲਾ ਆਉਂਦਾ ਅੰਕ ਹੈ  
 (a) 240 (b) 290  
 (c) 336 (d) 324
115. ਇੱਕ ਦਿਨ ਰਾਮ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਦੱਖਣ ਵੱਲ 10 ਕਿ.ਮੀ. ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸੱਜੇ ਮੁੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 5 ਕਿ.ਮੀ. ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਮੁੜਦਾ ਹੈ ਤੇ 10 ਕਿ.ਮੀ. ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਮੁੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 10 ਕਿ.ਮੀ. ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ?  
 (a) 10 (b) 20  
 (c) 25 (d) 15
116. ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿੰਨੇ ਸਹੀ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਦੁਗਣੇ ਸਵਾਲ ਗਲਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਕੁੱਲ 48 ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਉਸਨੇ ਸਹੀ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਹੈ  
 (a) 16 (b) 12  
 (c) 24 (d) 18
117. ਗਣਿਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ :  
 (a) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਕਾਰਜ ਦੁਆਰਾ (b) ਬਹੁ-ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ  
 (c) ਹਫ਼ਤਾਦਾਰ ਟੈਸਟਾਂ ਦੁਆਰਾ  
 (d) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇ ਕੇ
118. ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ :  
 (a) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿੱਚ ਰੁੱਚੀ ਅਤੇ ਓਤਸੁਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ  
 (b) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਤ ਕਰਨਾ  
 (c) ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਾਏ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ  
 (d) (a), (b) ਅਤੇ (c) ਸਾਰੇ।
119. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤਵੱਜੋਂ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ :  
 (a) ਵੱਡੀ ਕਲਾਸ ਕਾਰਨ (b) ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਬੋਝ ਕਾਰਨ  
 (c) ਸਿਲੇਬਸ ਕਾਰਨ  
 (d) ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਕਾਰਨ
120. ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ  
 (a) ਅਲੋਚਨਾ (b) ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅੰਕ ਦੇ ਕੇ  
 (c) ਕੱਸੇ ਅੰਕ ਦੇ ਕੇ (d) ਸੱਚੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ

**Environmental Studies (Q. Nos. 121 to 150)**

**ਪਰਿਆਵਰਣ ਅਧਿਐਨ (ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ : 121 to 150)**

121. Carrier of Dengue disease is :  
(a) *Aedes* Mosquito (b) *Culex* Mosquito  
(c) Houefly (d) *Anopheles* Mosquito
122. Your students ask you to take them to 'Tiger State'. Which of the following states you will select to take them ?  
(a) Gujarat (b) West Bengal  
(c) Madhya Pradesh (d) Assam
123. Which of the following has maximum speed ?  
(a) Air (b) Water Current  
(c) Sound (d) Light
124. You tell your students that cooking gas used in the kitchen is CNG. What is the full form of CNG ?  
(a) Common National Gas  
(b) Compressed Natural Gas  
(c) Common Natural Gas  
(d) Certified Natural Gas
125. The process of solid changing into liquid upon the supply of heat is called :  
(a) Condensation (b) Evaporation  
(c) Melting (d) Boiling
126. In which one of the following sound travels fast ?  
(a) Solid (b) Air  
(c) Water (d) Vacuum
127. What type of radiation is trapped on the earth's surface by the green house effect ?  
(a) UV rays (b) Gamma-rays  
(c) X-rays (d) IR rays
128. The science that deals with the relationship of various organisms with their environment is known as :  
(a) Anthropology (b) Economics  
(c) Ecology (d) Geology
129. 'World Environmental Day' is celebrated every year on :  
(a) 5<sup>th</sup> May (b) 5<sup>th</sup> June  
(c) 5<sup>th</sup> July (d) 18<sup>th</sup> July
121. ਡੇਂਗੂ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਵਾਹਕ ਹੈ :  
(a) ਐਡੀਸ ਮੱਛਰ (b) ਕਿਉਲੈਕਸ ਮੱਛਰ  
(c) ਮੱਖੀ (d) ਐਨੋਫੀਲਸ ਮੱਛਰ
122. ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੁਹਾਨੂੰ 'ਚੀਤਾ ਪ੍ਰਾਂਤ' ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਰਾਜ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋਗੇ ?  
(a) ਗੁਜਰਾਤ (b) ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ  
(c) ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (d) ਅਸਾਮ
123. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਦੀ ਗਤੀ ਅਧਿਕਤਮ ਹੈ ?  
(a) ਹਵਾ (b) ਪਾਣੀ ਤਰੰਗ  
(c) ਅਵਾਜ਼ (d) ਪ੍ਰਕਾਸ਼
124. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹੋ ਕਿ ਰਸੋਈ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੈਸ CNG ਹੈ। CNG ਦਾ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਕੀ ਹੈ ?  
(a) ਕਾਮਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗੈਸ (b) ਕੰਪ੍ਰੈਸਡ ਨੈਚੁਰਲ ਗੈਸ  
(c) ਕਾਮਨ ਨੈਚੁਰਲ ਗੈਸ (d) ਸਰਟੀਫਾਈਡ ਨੈਚੁਰਲ ਗੈਸ
125. ਤਾਪ ਦੀ ਪੂਰਤੀ 'ਤੇ ਠੋਸ ਤੋਂ ਤਰਲ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਹਾਉਂਦੀ ਹੈ—  
(a) ਸੰਘਣਨ (b) ਵਾਸ਼ਪੀਕਰਨ  
(c) ਪਿਘਲਣ (d) ਉਬਲਣਾ
126. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਵਿੱਚ ਅਵਾਜ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਲੰਘਦੀ ਹੈ  
(a) ਠੋਸ (b) ਹਵਾ  
(c) ਪਾਣੀ (d) ਖਲਾਅ
127. ਗ੍ਰੀਨ ਹਾਊਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਧਰਤੀ ਦੇ ਤਲ 'ਤੇ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਕਰਨ ਟ੍ਰੈਪ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ  
(a) UV ਕਿਰਨਾਂ (b) ਗਾਮਾ ਕਿਰਨਾਂ  
(c) X- ਕਿਰਨਾਂ (d) IR- ਕਿਰਨਾਂ
128. ਵਿਗਿਆਨ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ  
(a) ਮਾਨਵ ਵਿਗਿਆਨ (b) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ  
(c) ਪਰਿਆਵਰਨ ਪ੍ਰਬੰਧ (d) ਭੂਮੀ ਵਿਗਿਆਨ
129. ਵਿਸ਼ਵ ਪਰਿਆਵਰਨ ਦਿਵਸ ਹਰ ਸਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ  
(a) 5 ਮਈ ਨੂੰ (b) 5 ਜੂਨ ਨੂੰ  
(c) 5 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ (d) 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ

130. How will you explain the meaning of Eutrophication to your students in a simple way ?
- (a) Water purification  
(b) Neutralization of waste water  
(c) Waste water Treatment process  
(d) Enrichment of plant nutrients in water bodies
131. Which atmospheric layer is closest to the Earth's surface ?
- (a) Troposphere (b) Thermosphere  
(c) Stratosphere (d) Mesosphere
132. Which of the following is a biotic component of an ecosystem ?
- (a) Fungi (b) Wind  
(c) Sunlight (d) Temperature & Water
133. The natural disastrous events like volcanoes, earthquakes, cyclones, bring about environmental changes which are :
- (a) Reversible (b) Irreversible  
(c) Both (a) and (b) (d) None of these.
134. During the month of November in 2017, there was Smog in the environment. Actually the Smog is combination of :
- (a) Smoke and snow (b) Snow and fog  
(c) Smoke and fog (d) All the above
135. Decreased soil fertility through rapid leaching of the essential mineral nutrients is due to :
- (a) Reforestation (b) Deforestation  
(c) Over exploitation (d) Recycling of forest products
136. Which one of the followings is the causal organism of Cholera and Typhoid ?
- (a) Virus (b) Fungus  
(c) Housefly (d) Bacteria
137. Liquefied petroleum gas is a mixture of :
- (a) Propane and butane (b) Methane and propane  
(c) Methane and butane (d) Methane and ethane
138. You are teaching your students about renewable and non-renewable sources of energy. How will you identify the non-renewable sources of energy from the following ?
- (a) Coal (b) Fuel cells  
(c) Wind power (d) Wave power
130. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਯੂਟਰੋਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਧਾਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋਗੇ ?
- (a) ਪਾਣੀ ਸ਼ੁੱਧੀਕਰਨ  
(b) ਫਾਲਤੂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਿਰਾਕਰਨ  
(c) ਫਾਲਤੂ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ  
(d) ਜਲ ਇੱਕਠ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਪੌਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸੰਪੰਨਤਾ
131. ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਪਰਤ ਧਰਤੀ ਦੇ ਤਲ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੈ ?
- (a) ਟ੍ਰੋਪੋਸਫੇਅਰ (b) ਥਰਮੋਸਫੇਅਰ  
(c) ਸਟ੍ਰੇਟੋਸਫੇਅਰ (d) ਮੀਜੋਸਫੇਅਰ
132. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਪਰਿਆਵਰਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਜੈਵਿਕ ਅੰਗ ਹੈ
- (a) ਉੱਲੀ (b) ਹਵਾ  
(c) ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (d) ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ
133. ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਨਾਸ਼ਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਜੁਆਲਾਮੁਖੀ, ਭੂਚਾਲ, ਚੱਕਰਵਾਹ ਪਰਿਆਵਰਨਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਹਨ :
- (a) ਮੁੜਨਯੋਗ (b) ਨਾ-ਮੁੜਨਯੋਗ  
(c) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
134. ਸਾਲ 2017 ਦੇ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਧੁਆਂਖੀ ਧੁੱਪ ਸ਼ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧੁਆਂਖੀ ਧੁੰਦ ਸੰਯੋਗ ਹੈ :
- (a) ਧੁੰਦੇ ਅਤੇ ਹਿਮ ਦਾ (b) ਹਿਮ ਅਤੇ ਧੁੱਪ ਦਾ  
(c) ਧੁੰਦੇ ਅਤੇ ਧੁੰਦ ਦਾ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
135. ਜਰੂਰੀ ਖਣਿਜ ਪੌਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਤੇਜ ਛਾਂਟੀ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਘਟਿਆ ਉਪਜਾਊਪਾ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੈ :
- (a) ਜੰਗਲ ਲਗਾਉਣ (b) ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ  
(c) ਵਾਧੂ ਸ਼ੋਸ਼ਣ (d) ਜੰਗਲ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਰਤੋਂਯੋਗ ਕਰਨਾ
136. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਹੈਜਾ ਅਤੇ ਮਿਆਦੀ ਬੁਖਾਰ ਦਾ ਕਾਰਕ ਜੀਵ ਹੈ
- (a) ਵਾਇਰਸ (b) ਉੱਲੀ  
(c) ਮੱਖੀ (d) ਬੈਕਟੀਰੀਆ
137. ਤਰਲ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਗੈਸ ਮਿਸ਼ਰਨ ਹੈ
- (a) ਪ੍ਰੋਪੇਨ ਅਤੇ ਬਿਊਟੇਨ ਦਾ (b) ਮੀਥੇਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਪੇਨ ਦਾ  
(c) ਮੀਥੇਨ ਅਤੇ ਬਿਊਟੇਨ ਦਾ (d) ਮੀਥੇਨ ਅਤੇ ਈਥੇਨ ਦਾ
138. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਊਰਜਾ ਦੇ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਅਤੇ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਸੋਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ ?
- (a) ਕੋਲਾ (b) ਬਾਲਣ ਸੈੱਲ  
(c) ਪੌਣ ਸ਼ਕਤੀ (d) ਤਰੰਗ ਸ਼ਕਤੀ

139. You are to advise the organizers of a religious place about the sound pollution. Which one of the following maximum average permissible noise levels during day time hours as per environment protection act in India will you suggest them ?
- (a) 30 dB (b) 45 dB  
(c) 50 dB (d) 55 dB
140. World 'Ozone day' is being celebrated every year on :
- (a) Sept. 5<sup>th</sup> (b) Sept. 16<sup>th</sup>  
(c) Oct. 15<sup>th</sup> (d) June 5<sup>th</sup>
141. First International Earth summit was held at :
- (a) Germany (b) Stockholm  
(c) Johannesburg (d) Rio de Janeiro
142. The students ask you that what is the full form of EPA. Which one of the following will you select to justify this abbreviation ?
- (a) Environmental Protection Act  
(b) Environmental Prevention Act  
(c) Environmental Pollution Act  
(d) Environmental Protection Agency
143. In which year The Hon'ble Supreme Court of India made environmental education as compulsory subject at all the levels of education ?
- (a) 2000 (b) 2001  
(c) 2002 (d) 2003
144. An aquatic plant introduced from America to check pollution, but it turned out to be a troublesome weed in Indian water bodies. The name of this 'invasive alien species' is :
- (a) *Opuntia* (b) *Aegilops*  
(c) *Eichhornia* (d) *Pistia*
145. If waste materials contaminate the source of drinking water, which of the following disease will spread ?
- (a) Scurvy (b) Typhoid  
(c) Malaria (d) Anaemia
146. Which of the following problems is not created by noise pollution ?
- (a) Diarrhoea (b) Hypertension  
(c) Deafness (d) Irritation
147. The expanded form of GIS is :
- (a) Geographical Information System  
(b) Geographical Information Source  
(c) Geological Information System  
(d) Geological Index System
139. ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧਿਕਤਮ ਔਸਤ ਵਾਜਬ ਅਵਾਜ਼ ਪੱਧਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਓ ?
- (a) 30 dB (b) 45 dB  
(c) 50 dB (d) 55 dB
140. ਵਿਸ਼ਵ ਓਜ਼ੋਨ ਦਿਵਸ ਹਰ ਸਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
- (a) 5 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ (b) 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ  
(c) 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ (d) 5 ਜੂਨ ਨੂੰ
141. ਪਹਿਲਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਇਆ ਸੀ :
- (a) ਜਰਮਨੀ ਵਿਖੇ (b) ਸਟਾਕਹਾਲਮ ਵਿਖੇ  
(c) ਜਾਹਨਸਬਰਗ ਵਿਖੇ (d) ਰੀਓ-ਡਿ-ਜਿਨੇਰੀਓ ਵਿਖੇ।
142. ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੁਹਾਨੂੰ EPA ਦਾ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸੰਖਿਪਤ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋਗੇ ?
- (a) ਇਨਵਾਇਰਮੈਂਟਲ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਐਕਟ  
(b) ਇਨਵਾਇਰਮੈਂਟਲ ਪ੍ਰੀਵੈਂਸ਼ਨ ਐਕਟ  
(c) ਇਨਵਾਇਰਮੈਂਟਲ ਪਲਿਊਸ਼ਨ ਐਕਟ  
(d) ਇਨਵਾਇਰਮੈਂਟਲ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ
143. ਕਿਸ ਸੰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਾਣਯੋਗ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ?
- (a) 2000 (b) 2001  
(c) 2002 (d) 2003
144. ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਜਲੀ ਪੌਦਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਭਾਰਤੀ ਜਲ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਦੁਖਦਾਈ ਨਦੀਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਇਨਵੇਸਿਵ ਏਲੀਅਨ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ :
- (a) *Opuntia* (b) *Aegilops*  
(c) *Eichhornia* (d) *Pistia*
145. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਫਾਲਤੂ ਪਦਾਰਥ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੋਮੇ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਰੋਗ ਫੈਲੇਗਾ ?
- (a) ਸਕਰਵੀ (b) ਮਿਆਦੀ ਬੁਖਾਰ  
(c) ਮਲੇਰੀਆ (d) ਅਨੀਮੀਆ
146. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸਮੱਸਿਆ ਅਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
- (a) ਦਸਤ (b) ਹਾਈਪਰਟੈਂਸ਼ਨ  
(c) ਬਹਿਰਾਪਨ (d) ਚਿੜਚਿੜਾਪਨ
147. GIS ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਹੈ
- (a) ਜਿਊਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ  
(b) ਜਿਊਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਸੋਰਸ  
(c) ਜਿਊਲਾਜੀਕਲ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ  
(d) ਜਿਊਲਾਜੀਕਲ ਇੰਡੈਕਸ ਸਿਸਟਮ

148. MoEF means :

- (a) Ministry of Energy and Forests
- (b) Ministry of Environment and Forests
- (c) Ministry of Energy and Fuel
- (d) Management of Environment and Forestry

149. We should not cut trees and in order to prevent this, the Chipko movement was started by :

- (a) Engler
- (b) Sunderlal Bahuguna
- (c) Medha Patkar
- (d) Atal Bihari Bajpai

150. Tobacco addiction is caused due to :

- (a) Cocaine
- (b) Caffeine
- (c) Nicotine
- (d) Histamine

148. MoEF ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ :

- (a) ਮਿਨੀਸਟਰੀ ਆਫ ਐਨਰਜੀ ਐਂਡ ਫਾਰੈਸਟ
- (b) ਮਿਨੀਸਟਰੀ ਆਫ ਇਨਵਾਇਰਮੈਂਟ ਐਂਡ ਫਾਰੈਸਟ
- (c) ਮਿਨੀਸਟਰੀ ਆਫ ਐਨਰਜੀ ਐਂਡ ਫਿਊਲ
- (d) ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਆਫ ਇਨਵਾਇਰਮੈਂਟ ਐਂਡ ਫਾਰੈਸਟਰੀ

149. ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਦਰਖਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਚਿਪਕੋ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ?

- (a) ਐਂਗਲਰ ਦੁਆਰਾ
- (b) ਸੁੰਦਰਲਾਲ ਬਹੁਗੁਣਾ ਦੁਆਰਾ
- (c) ਮੇਧਾ ਪਾਟਕਰ ਦੁਆਰਾ
- (d) ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੁਆਰਾ

150. ਤੰਬਾਕੂ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

- (a) ਕੋਕੀਨ
- (b) ਕੈਫੀਨ
- (c) ਨੀਕੋਟੀਨ
- (d) ਹਿਸਟਾਮੀਨ

## ANSWERS / ਉੱਤਰਮਾਲਾ

- |          |          |          |          |          |          |          |          |          |          |
|----------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|
| 1. (c)   | 2. (c)   | 3. (a)   | 4. (d)   | 5. (c)   | 6. (b)   | 7. (b)   | 8. (c)   | 9. (d)   | 10. (d)  |
| 11. (b)  | 12. (b)  | 13. (b)  | 14. (c)  | 15. (b)  | 16. (b)  | 17. (a)  | 18. (a)  | 19. (b)  | 20. (b)  |
| 21. (a)  | 22. (b)  | 23. (c)  | 24. (c)  | 25. (a)  | 26. (b)  | 27. (b)  | 28. (b)  | 29. (c)  | 30. (d)  |
| 31. (b)  | 32. (c)  | 33. (b)  | 34. (c)  | 35. (c)  | 36. (b)  | 37. (a)  | 38. (b)  | 39. (b)  | 40. (c)  |
| 41. (a)  | 42. (b)  | 43. (b)  | 44. (b)  | 45. (a)  | 46. (a)  | 47. (b)  | 48. (c)  | 49. (d)  | 50. (b)  |
| 51. (b)  | 52. (b)  | 53. (b)  | 54. (a)  | 55. (c)  | 56. (b)  | 57. (d)  | 58. (c)  | 59. (d)  | 60. (b)  |
| 61. (c)  | 62. (c)  | 63. (c)  | 64. (b)  | 65. (c)  | 66. (b)  | 67. (c)  | 68. (c)  | 69. (a)  | 70. (a)  |
| 71. (b)  | 72. (c)  | 73. (a)  | 74. (d)  | 75. (b)  | 76. (d)  | 77. (d)  | 78. (c)  | 79. (b)  | 80. (b)  |
| 81. (b)  | 82. (c)  | 83. (a)  | 84. (d)  | 85. (b)  | 86. (d)  | 87. (d)  | 88. (a)  | 89. (d)  | 90. (c)  |
| 91. (c)  | 92. (b)  | 93. (b)  | 94. (a)  | 95. (b)  | 96. (c)  | 97. (d)  | 98. (b)  | 99. (c)  | 100. (d) |
| 101. (c) | 102. (b) | 103. (a) | 104. (b) | 105. (a) | 106. (b) | 107. (c) | 108. (b) | 109. (c) | 110. (b) |
| 111. (a) | 112. (d) | 113. (c) | 114. (c) | 115. (d) | 116. (a) | 117. (a) | 118. (d) | 119. (a) | 120. (d) |
| 121. (a) | 122. (c) | 123. (d) | 124. (b) | 125. (c) | 126. (a) | 127. (a) | 128. (c) | 129. (b) | 130. (d) |
| 131. (a) | 132. (a) | 133. (c) | 134. (c) | 135. (b) | 136. (d) | 137. (a) | 138. (a) | 139. (b) | 140. (b) |
| 141. (b) | 142. (a) | 143. (d) | 144. (c) | 145. (b) | 146. (a) | 147. (a) | 148. (b) | 149. (b) | 150. (c) |